

T5

Adelphoe vv. 26-154

Le preoccupazioni paterne

Personaggi in scena

MICIO: padre adottivo di Eschino

DEMEA: fratello di Micione e padre naturale di Eschino

- MICIO Storax! – Non rediit hac nocte a cena Aeschinus neque servolorum quisquam qui advorsum ierant. Profecto hoc vere dicunt: si absis uspiam aut ibi si cesses, evenire ea satius est
- 30 quae in te uxor dicit et quae in animo cogitat irata quam illa quae parentes propitii. Uxor, si cesses, aut te amare cogitat aut tete amari aut potare atque animo obsequi et tibi bene esse soli, quom sibi sit male.
- 35 Ego quia non rediit filius quae cogito et quibus nunc sollicitor rebus! Ne aut ille alserit aut uspiam ceciderit aut praefregerit aliquid. Vah quemquamne hominem in animo instituere aut parare quod sit carius quam ipsest sibi!
- 40 Atque ex me hic natus non est sed ex fratre. Is adeo dissimili studiosi iam inde ab adolescentia: ego hanc clementem vitam urbanam atque otium secutus sum et, quod fortunatum isti putant, uxorem, numquam habui. Ille contra haec omnia:
- 45 ruri agere vitam; semper parce ac duriter se habere; uxorem duxit; nati filii duo; inde ego hunc maiorem adoptavi mihi; eduxi a parvolo; habui amavi pro meo; in eo me oblecto, solum id est carum mihi.
- 50 Ille ut item contra me habeat facio sedulo: do praetermitto, non necesse habeo omnia pro meo iure agere; postremo, alii clanculum patres quae faciunt, quae fert adolescentia, ea ne me celet consuefecit filium.
- 55 Nam qui mentiri aut fallere institerit patrem aut audebit, tanto magis audebit ceteros. Pudore et liberalitate liberos retinere satius esse credo quam metu. Haec fratri mecum non conveniunt neque placent.
- 60 Venit ad me saepe clamitans: “Quid agis, Micio? Quor perdis adolescentem nobis? Quor amat? Quor potat? Quor tu his rebus sumptum suggeris, vestitu nimio indulges? Nimium ineptus es”. Nimium ipse durust praeter aequomque et bonum,

- 65 et errat longe mea quidem sententia
qui imperium credat gravius esse aut stabilius
vi quod fit quam illud quod amicitia adiungitur.
Mea sic est ratio et sic animum induco meum:
malo coactus qui suum officium facit,
- 70 dum id rescitum iri credit, tantisper cavet;
si sperat fore clam, rursum ad ingenium redit.
Ille quem beneficio adiungas ex animo facit,
studet par referre, praesens absensque idem erit.
Hoc patriumst, potius consuefacere filium
- 75 sua sponte recte facere quam alieno metu:
hoc pater ac dominus interest. Hoc qui nequit
fateatur nescire imperare liberis.
Sed estne hic ipse de quo agebam? Et certe is est.
Nescioquid tristem video: credo, iam ut solet
- 80 iurgabit. Salvom te advenire, Demea,
gaudemus.
DEMEA Ehem opportune: te ipsum quaerito.
MI. Quid tristis es? DE. Rogas me ubi nobis Aeschinus
siet? Quid tristis ego sum? MI. Dixin hoc fore?
Quid fecit? DE. Quid ille fecerit? Quem neque pudet
- 85 quicquam neque metuit quemquam neque legem putat
tenere se ullam. Nam illa quae antehac facta sunt
omitto: modo quid designavit? MI. Quidnam id est?
DE. Fores effregit atque in aedis inruit
alienas; ipsum dominum atque omnem familiam
- 90 mulcavit usque ad mortem; eripuit mulierem
quam amabat: clamant omnes indignissime
factum esse. Hoc adveniendi quot mihi, Micio,
dixere! In orest omni populo. Denique,
si conferendum exemplumst, non fratrem videt
- 95 rei dare operam, ruri esse parcum ac sobrium?
Nullum huius simile factum. Haec quom illi, Micio,
dico, tibi dico: tu illum corrumpi sinis.
MI. Homine imperito numquam quicquam iniustiust,
qui nisi quod ipse fecit nil rectum putat.
- 100 DE. Quorsum istuc? MI. Quia tu, Demea, haec male iudicas.
Non est flagitium, mihi crede, adulescentulum
scortari neque potare: non est; neque fores
effringere. Haec si neque ego neque tu fecimus,
non siit egestas facere nos. Tu nunc tibi
- 105 id laudi ducis quod tum fecisti inopia?
Iniuriumst; nam si esset unde id fieret,
faceremus. Et tu illum tuom, si esses homo,
sineres nunc facere dum per aetatem decet
potius quam, ubi te exspectatum eiecisset foras,
- 110 alieniore aetate post faceret tamen.

- DE. Pro Iuppiter, tu homo adigis me ad insaniam!
 Non est flagitium facere haec adolescentulum? MI. Ah
 ausculta, ne me optundas de hac re saepius:
 tuom filium dedisti adoptandum mihi;
- 115 is meus est factus: siquid peccat, Demea,
 mihi peccat; ego illi maxumam partem fero.
 Oponat potat, olet unguenta: de meo;
 amat: dabitur a me argentum dum erit commodum;
 ubi non erit fortasse excludetur foras.
- 120 Fores effregit: restituentur; discidit
 vestem: resarcietur; et – dis gratia –
 e<s>t unde haec fiant, et adhuc non molesta sunt.
 Postremo aut desine aut cedo quemvis arbitrum:
 te plura in hac re peccare ostendam. DE. Ei mihi,
- 125 pater esse disce ab aliis qui vere sciunt.
 MI. Natura tu illi pater es, consiliis ego.
 DE. Tun consulis quicquam? MI. Ah, si pergis, abiero.
 DE. Sicin agis? MI. An ego totiens de eadem re audiam?
 DE. Curaest mihi. MI. Et mihi curaest. Verum, Demea,
- 130 curemus aequam uterque partem: tu alterum,
 ego item alterum; nam ambos curare propemodum
 reposcere illumst quem dedisti. DE. Ah Micio!
 MI. Mihi sic videtur. DE. Quid istic? Si tibi istuc placet,
 profundat perdat pereat; nil ad me attinet.
- 135 Iam si verbum unum posthac... MI. Rursum, Demea,
 irascere? DE. An non credis? Repeto quem dedi?
 Aegrest; alienus non sum; si obsto... Em desino.
 Unum vis curem: curo; et est dis gratia
 quom ita ut volo est. Iste tuos ipse sentiet
- 140 posterius... Nolo in illum gravius dicere.
 MI. Nec nil neque omnia haec sunt quae dicit: tamen
 non nil molesta haec sunt mihi; sed ostendere
 me aegre pati illi nolui. Nam itast homo:
 quom placo, advorsor sedulo et deterreo;
- 145 tamen vix humane patitur; verum si augeam
 aut etiam adiutor si<e>m eius iracundiae,
 insaniam profecto cum illo. Etsi Aeschinus
 non nullam in hac re nobis facit iniuriam.
 Quam hic non amavit meretricem? Aut quoi non dedit
- 150 aliquid? Postremo nuper (credo iam omnium
 taedebat) dixit velle uxorem ducere.
 Sperabam iam defervisse adolescentiam:
 gaudebam. Ecce autem de integro! Nisi, quidquid est,
 volo scire atque hominem convenire, si apud forumst.